Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2013, sp. zn. Tpjn 300/2013, ECLI:CZ:NS:2013:TPJN.300.2013.1

Číslo: 53/2013

Právní věta:

I. Pokud byly pachateli uloženy dva a více trestů vyhoštění na dobu určitou (§ 80 odst. 2 tr. zákoníku), vykonávají se postupně, tzn. s výkonem každého z nich se započne až poté, co byl ukončen výkon předchozího trestu vyhoštění.

II. Jestliže odsouzený v průběhu výkonu trestu vyhoštění neoprávněně pobývá na území České republiky, tak doba, po kterou maří výkon tohoto trestu, a tedy se dopouští trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 písm. b) tr. zákoníku, se mu započítává do doby jeho výkonu (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. Tpjn 304/2010, uveřejněné pod č. 20/2011-III. Sb. rozh. tr.).

Do doby výkonu trestu vyhoštění se naopak nezapočítává doba výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, který byl odsouzenému uložen za tento trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, popř. i za jiný trestný čin, ani doba předchozího výkonu vazby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.06.2013

Spisová značka: Tpjn 300/2013

Číslo rozhodnutí: 53

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Výkon trestu vyhoštění

Předpisy: § 350b a násl tr. ř.
§ 80 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

O d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů a čl. 14 odst. 1 písm. f) Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k výše uvedeným otázkám.

Tento návrh učinil předseda trestního kolegia na základě podnětu ředitelství Služby cizinecké policie

Policie České republiky ze dne 21. 9. 2012 a na základě doporučení evidenčního senátu Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012.

Z předloženého podnětu, resp. z dokumentů k němu přiložených vyplývá, že jde o problematiku, ve které postupují soudy České republiky při svém rozhodování nejednotně. Přitom dosavadní rozhodnutí Nejvyššího soudu, jež byla vydána k výkonu trestu vyhoštění, také neskýtají odpovědi na všechny výše uvedené otázky, stejně jako stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 20/2011 Sb. rozh. tr.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory.

Z oslovených orgánů a institucí se vyjádřily Nejvyšší státní zastupitelství, Krajský soud v Ostravě a Institut pro kriminologiii a sociální prevenci a shodně se přiklonily k návrhu stanoviska, které v obou právních větách pokládají za věcně správné.

Poté, po zvážení výše citovaných vyjádření a v nich uvedených argumentů, zaujalo trestní kolegium Nejvyššího soudu shora uvedené stanovisko.

Trest vyhoštění je jedním z druhů trestů uvedených v § 52 odst. 1 tr. zákoníku. Účelem tohoto trestu je zabránit pachateli v páchání trestné činnosti na území republiky, pokud z jeho strany hrozí nebezpečí lidem, majetku nebo jinému obecnému zájmu. Jeho podstata spočívá v odnětí práva cizince k dalšímu pobytu na území České republiky, pokud takové právo měl, jakož i ve znemožnění opětovného legálního vstupu na území České republiky.

Trest vyhoštění lze uložit za splnění následujících předpokladů (§ 80 odst. 1 tr. zákoníku):

– pachatel není občanem České republiky,

– uložení vyžaduje bezpečnost lidí, majetku nebo jiný obecný zájem.

Možnost jeho uložení je dále podmíněna neexistencí zákonných překážek uvedených v § 80 odst. 3 tr. zákoníku.

Vyhoštění lze uložit jako samostatný trest nebo vedle jiného trestu. Jako samostatný trest pak může být uloženo, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

Právní úprava rozlišuje dva druhy trestu vyhoštění, a to na dobu určitou ve výměře od jednoho roku do deseti let a na dobu neurčitou. O jednom z těchto druhu trestů, jakož i o konkrétní výměře trestu vyhoštění v případě jeho časově určitého druhu, rozhodne soud s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, možnostem nápravy a poměrům pachatele a k stupni ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu; § 80 odst. 2 tr. zákoníku.

Ani trestní zákoník, ani trestní řád neupravují otázku, zda v případech, kdy odsouzený má vykonávat dva a více uložených trestů vyhoštění, se uložené tresty vyhoštění vykonávají souběžně nebo zda se s výkonem každého dalšího trestu vyhoštění započne až poté, co byl vykonán trest vyhoštění, jehož výkon započal dříve, tj. postupně. Uvedená otázka je přitom významná zejména u časově určité formy trestu vyhoštění. Při jejím posuzování je třeba vyjít z výše uvedeného účelu trestu vyhoštění a

jeho podstaty. Není přitom žádný důvod, aby se postupně uložené tresty vyhoštění na dobu určitou vykonávaly souběžně. Naopak souběžný výkon by byl v rozporu s účelem a podstatou trestu vyhoštění. Pokud např. je odsouzenému uložen trest vyhoštění na dobu pěti let a následně za jinou trestnou činnost další trest vyhoštění na dobu dvou let, nemá smysl, aby kratší z obou trestů vyhoštění byl odpykán v rámci pětiletého výkonu předchozího trestu, neboť tím by se vytrácel ochranný účel trestu. Pokud soud rozhodl o uložení dalšího časově určitého trestu vyhoštění, měl bezesporu za to, že je nezbytné zabránit odsouzenému, aby pobýval, resp. opětovně vstoupil na území České republiky ještě po delší dobu, než byla stanovena v předchozím odsuzujícím rozsudku. Za situace, kdy by pozdější trest vyhoštění byl ať již zcela nebo zčásti fakticky absorbován výkonem trestu předchozího, by tento další trest vyhoštění pozbyl smyslu.

Princip postupného výkonu trestů téhož druhu se uplatňuje i u ostatních trestů s časovým omezením – odnětí svobody, zákaz činnosti téhož druhu, domácí vězení, zákaz pobytu. Pokud je pachateli např. postupně uloženo několik trestů nepodmíněného odnětí svobody v určité výměře, jejich výkon na sebe navazuje. Z hlediska výkonu trestu se postupně uložené a dosud zcela nevykonané tresty odnětí svobody sice považují za trest jediný (§ 77 zákona o výkonu trestu odnětí svobody), uvedené má však význam pro rozhodování např. o společném způsobu výkonu takových trestů, pro přeřazování odsouzených, pro řízení o podmíněném propuštění, popř. pro zacházení s odsouzenými. [1)] Rozhodně to však neznamená, že by postupně uložené tresty odnětí svobody byly vykonávány souběžně. Jiný přístup by popřel smysl opakovaného ukládání trestů odnětí svobody. Pokud by pachateli byl např. uložen trest odnětí svobody ve výměře pěti let a následně za jinou trestnou činnost trest odnětí svobody ve výměře dvou let, při souběžném výkonu trestu by byl pachatel propuštěn již po pěti letech, v nichž by byl absorbován i později uložený dvouletý trest.

Trestní předpisy neřeší výslovně ani otázku, zda se již započatý výkon trestu vyhoštění přerušuje, resp. staví v případě, že je odsouzený ve vazbě či ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, jenž mu byl uložen za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 písm. b) tr. zákoníku, spočívajícího v tom, že se v průběhu výkonu trestu vyhoštění zdržoval na území České republiky, popř. i za jiný jeho trestný čin.

Pokud se odsouzený v průběhu výkonu trestu vyhoštění vrátí na území České republiky, dopouští se trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 písm. b) tr. zákoníku. Doba, po kterou se v průběhu výkonu trestu vyhoštění zdržuje na území České republiky, byť tím maří jeho výkon, se započítává do doby výkonu trestu vyhoštění – viz právní věta III. stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněného pod č. 20/2011 Sb. rozh. tr.

Je-li odsouzený v takovém případě omezen na osobní svobodě vzetím do vazby, pobývá na území České republiky nedobrovolně (nuceně) a proto nemůže nadále úmyslně mařit výkon trestu vyhoštění a nemůže tímto způsobem nadále vykonávat uložený trest vyhoštění. Vzetím do vazby tedy končí jak páchání trestné činnosti spočívající v maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, tak doba vykonávání trestu vyhoštění, a tedy i započitatelnost doby neoprávněného pobytu na území České republiky do doby výkonu trestu vyhoštění. Doba výkonu vazby se do doby výkonu trestu vyhoštění nezapočítává, neboť nucený pobyt odsouzeného na území České republiky jeho vzetím do vazby totiž znemožňuje i samotný výkon trestu vyhoštění, jehož podstatou a smyslem je, že se odsouzený zdržuje mimo území České republiky.

Je třeba připomenout, že otázku započítávání doby výkonu vazby do doby výkonu trestu řeší judikatura ve vztahu k výkonu trestu zákazu činnosti. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněného pod č. 12/2000 Sb. rozh. tr., skutečnost, že pachatel (odsouzený) byl v průběhu výkonu trestu zákazu činnosti vzat do vazby, nestaví výkon trestu zákazu činnosti. Uvedené řešení však není pro případ výkonu trestu vyhoštění přiléhavým, a to právě vzhledem k výše uvedené specifické podstatě a smyslu vyhoštění. Kromě toho, na rozdíl od trestu vyhoštění, ve vztahu k trestu zákazu

činnosti je otázka jeho stavení upravena výslovně, a to jen pokud jde o dobu výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, která se podle § 74 odst. 1 tr. zákoníku do doby výkonu trestu zákazu činnosti nezapočítává. Jiné skutečnosti proto nestaví výkon trestu zákazu činnosti. [2)]

Z důvodu nuceného pobytu odsouzeného na území České republiky, který znemožňuje výkon trestu vyhoštění, se do doby výkonu trestu vyhoštění stejně tak nezapočítává ani doba výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, který byl odsouzenému uložen za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 písm. b) tr. zákoníku, spočívajícího v tom, že se v průběhu výkonu trestu vyhoštění zdržoval na území České republiky, popř. i za jiný jeho trestný čin. Uvedenému závěru pak nasvědčují i již zmíněná ustanovení § 74 odst. 1 tr. zákoníku a § 75 odst. 1 tr. zákoníku, která řeší uvedenou otázku ve vztahu k výkonu trestu zákazu činnosti a zákazu pobytu. Podle těchto ustanovení se do doby výkonu trestu zákazu činnosti, resp. do doby výkonu trestu zákazu pobytu nezapočítává doba výkonu trestu odnětí svobody.

Po ukončení výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody uloženého za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 písm. b) tr. zákoníku, popř. i za jiný trestný čin, pokračuje u odsouzeného výkon původně uloženého trestu vyhoštění okamžikem opuštění území České republiky, přičemž se do doby výkonu trestu vyhoštění započítává doba, po kterou byl odsouzený ve vyhošťovací vazbě – viz II. právní věta již citovaného stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaného pod. č. 20/2011 Sb. rozh. tr. Pokud byl odsouzenému za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 písm. b) tr. zákoníku, popř. i za jiný trestný čin uložen kromě trestu odnětí svobody i další časově určitý trest vyhoštění, jeho výkon započne až po skončení výkonu předchozího, resp. předchozích trestů vyhoštění (viz právní názor v bodě I. tohoto stanoviska).

[1)] Viz názory v odborné literatuře, např. Kalvodová, V.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 212, Šámal, P., a kol.: Trestní řád. Komentář. II. Díl. 6. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2430.
[2)] Obdobně v literatuře Šámal, P a kol.: Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H.Beck. 2012, s. 948.